

Rawatan Fecal Microbiota Transplantation (FMT) Menurut Maqasid Syariah *Treatment of Faecal Microbiota Transplantation (FMT) Based on Maqasid Shariah*

Nur Solihah Isa, Muhammad Nazir Alias , Mohd Al Adib Samuri
Research Centre for Sharia, Faculty of Islamic Studies, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600 Bangi, Selangor, Malaysia

Mohd Sham Kamis

Faculty of Cognitive Sciences and Human Development, Universiti Malaysia Sarawak, Sarawak, Malaysia

ABSTRAK

Perkembangan ilmu dan teknologi masa kini menemukan ahli perubatan kepada kaedah rawatan penyakit usus yang baharu iaitu rawatan Fecal Microbiota Transplantation (FMT). FMT dari aspek perubatan ialah mendermakan najis manusia yang mengandungi mikrobiota yang sihat untuk digunakan dalam rawatan penyakit usus. Rawatan ini bertujuan untuk memulihkan mikrobiota usus yang terganggu dan memperbaiki ketidakseimbangannya melalui pembentukan mikrobiota yang stabil dan kompleks. Ini sekaligus menimbulkan persoalan dalam hukum Islam tentang keharusan penggunaan rawatan ini memandangkan rawatan ini menggunakan najis manusia dan sifat najis tersebut tidak berubah. Oleh sebab itu, artikel ini akan membincangkan mengenai penggunaan rawatan FMT menurut kerangka maqasid syariah. Metode yang digunakan dalam kajian ini ialah analisis dokumen dengan berpandukan kepada bahan rujukan seperti buku-buku dan jurnal-jurnal penerbitan berkaitan tajuk ini. Data yang diperolehi akan dianalisis secara tematik yang menggunakan pendekatan induktif bagi menentukan hukum penggunaan kaedah FMT bagi merawat penyakit. Hasil yang diperolehi daripada kajian ini ialah rawatan FMT adalah selari dengan maqasid syariah terutamanya dalam mencapai masalah menjaga nyawa.

KATA KUNCI

FMT, najis, maqasid syariah, masalah, menjaga nyawa.

ABSTRACT

The development of knowledge and technology today has led physicians to a new method of treating intestinal diseases, namely Fecal Microbiota Transplantation (FMT). FMT from a medical aspect is to donate human faeces that contain healthy microbiota for use in the treatment of intestinal diseases. This treatment aims to restore the disturbed intestinal microbiota and correct its imbalance by forming a stable and complex microbiota. However, this also raises questions in Islamic law about the necessity of using this treatment as this treatment uses human faeces, and the nature of the faeces does not change. Therefore, this article will discuss the use of FMT treatment according to the framework of maqasid syariah. The method used in this study is document analysis based on reference materials such as books and journals related to this topic. The data obtained will be analyzed thematically using an inductive approach to determine the FMT method's law to treat diseases. The result obtained from this study is that the treatment of FMT is in line with the maqasid syariah, especially in achieving the masalah of maintaining life.

KEYWORDS

FMT, najis, maqasid syariah, masalah, preservation of life.

Article History

Received: July 30, 2022
Revised: August 8, 2022
Accepted: August 15, 2022
Published: December 15, 2022

Contact

Muhammad Nazir Alias
(Corresponding Author)
nazir@ukm.edu.my

Citation

Nur Solihah Isa et al. 2022.
Rawatan Fecal Microbiota
Transplantation (FMT) Menurut
Maqasid Syariah. *Journal of
Contemporary Islamic Law*. 7(2):
86-93.

Copyright

© 2022 by the author(s)

This work is licensed under a
Creative Commons
Attribution-NonCommercial
4.0 International License.
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

PENGENALAN

Rawatan Fecal Microbiota Transplantation (FMT) merupakan pemindahan mikrobiota tinja dari penderma sihat yang telah disaring kepada pesakit yang mengalami disbiosis usus (Kim & Gluck 2019). Ini bermakna rawatan ini menggunakan tinja manusia yang sihat dan dimasukkan ke dalam usus penerima sama ada menggunakan prosedur endoskopi, kolonoskopi atau pengambilan tinja yang telah dibekukan dalam bentuk kapsul (Gupta et al. 2016). Rawatan ini telah diiktiraf sebagai satu rawatan yang berkesan bagi merawat penyakit *Clostridium Difficile Infection* (CDI), khususnya jangkitan berulang atau refraktori (rCDI) (Nowak et al. 2019) dengan kadar keberkesannya mencapai sehingga 68-92% berbanding rawatan antibiotik yang sedia ada (Kim & Gluck 2019). Selain itu, FMT juga dilihat sebagai satu bentuk rawatan yang dicadangkan oleh pengamal perubatan bagi beberapa penyakit berkaitan usus yang lain seperti *colorectal carcinoma* (CRC), *inflammatory bowel disease* (IBD) dan *ulcerative colitis* (Chen et al. 2019).

PERMASALAHAN KAJIAN

Sebelum rawatan FMT dijalankan, tinja penderma akan disaring dengan saringan yang ketat kemudian dicairkan menggunakan *saline* atau larutan bergaram dan dikisar bagi mendapatkan kepekatan yang sekata. Kemudian cecair ini akan ditapis sebelum dimasukkan melalui saluran *gastrointestinal* atas iaitu mulut atau bawah iaitu dubur menggunakan endoskopi (Kim et al., Wen-Hung Hsu 2019). Sehubungan dengan itu, rawatan ini menjadi satu isu yang kontroversi kerana ia menggunakan najis manusia sebagai instrumen dalam merawat penyakit usus. Ini sekaligus menimbulkan persoalan dalam hukum Islam tentang keharusan penggunaan rawatan ini memandangkan rawatan ini menggunakan najis manusia yang tidak berubah sifat dan zatnya. Oleh sebab itu, artikel ini akan membincangkan mengenai penggunaan najis manusia menurut kerangka maqasid syariah dan fiqh *awlawiyyāt*. Dengan berpandukan kepada maqasid syariah dalam *ijtihad*, banyak permasalahan semasa dapat diselesaikan terutamanya permasalahan yang tidak mempunyai sandaran nas-nas wahyu yang jelas untuk menjadi asas kepada hukumnya. Sebagai contoh, hukum penutupan masjid dan larangan melakukan solat jemaah serta Jumaat ketika wabak COVID-19 melanda adalah tindakan yang bertujuan untuk memelihara maqasid syariah. Walaupun tidak mempunyai sandaran hukum secara langsung daripada nas-nas wahyu, tetapi tindakan ini diambil bagi memelihara nyawa yang menjadi tujuan utama syariah selepas daripada pemeliharaan agama. Justeru, artikel ini akan melihat hukum penggunaan najis manusia berdasarkan masalah dan juga mafsadah dalam aspek memelihara nyawa khususnya bagi pesakit yang memerlukan rawatan FMT.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian berbentuk kualitatif ini mengumpulkan penulisan dan artikel berkaitan dengan rawatan FMT berasaskan kepada analisis dokumen. Data yang diperolehi dianalisis secara tematik yang menggunakan pendekatan induktif bagi mendapatkan jawapan terhadap persoalan kajian di atas.

KEPERLUAN RAWATAN FMT DALAM PERUBATAN

Dalam kita membincangkan penggunaan rawatan FMT dalam perubatan ini, perlu kita tahu adakah penggunaannya mencapai tahap *darūriyyāt* seperti mana yang digariskan oleh para fuqaha atau *taḥsīniyyāt* atau *hājiyyāt*. Sehingga kini, rawatan FMT telah terbukti sangat berkesan bagi merawat penyakit *Clostridium Difficile Infection* (CDI) yang berulang kepada pesakit. *Clostridium Difficile* adalah sejenis bakteria yang boleh menyebabkan cirit birit yang kronik dan juga inflamasi kepada dinding kolon. Pesakit yang dijangkiti CD ini akan diberikan antibiotik selama 10 hari, namun kebiasaannya CDI akan berulang kembali selepas 2 hingga ke 8 minggu walaupun telah mengambil antibiotik seperti yang disarankan. Jika CDI ini berulang, rawatan yang paling berkesan untuk digunakan adalah rawatan FMT (US Department of Health and Human Services 2020). Menurut Kassam et al. (2013), FMT yang berjaya mungkin dikaitkan dengan peningkatan kepelbagaian dan kekayaan mikrobiota, persamaan, dan perubahan komposisi bakteria tertentu. Kadar efektif FMT untuk penyakit CDI yang berulang atau tegar adalah lebih daripada 90% (Brandt et al. 2012). Malah, kadar keberkesanan rawatan FMT kepada pesakit *immunocompromised* seperti pesakit kanser dan HIV adalah sama dengan pesakit yang mempunyai sistem imun tubuh yang baik (Oluwaseun Shogbesan et al. 2018).

Penyakit CDI ini perlu diambil serius kerana ia merupakan penyakit yang boleh membawa maut bahkan menurut statistik daripada *US Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention* (2020), dalam tempoh sebulan terdapat seorang daripada 11 orang yang berumur 65 tahun ke atas meninggal dunia akibat jangkitan CD ini. Di Amerika Syarikat, jangkitan CD ini telah menyebabkan 29,000 kematian dalam tempoh setahun dalam tempoh 30 hari selepas diagnosis (Lessa et al. 2015). Justeru, berdasarkan statistik dan kajian yang telah dibuat di negara barat, pengkaji mendapati rawatan FMT ini sangat diperlukan dalam merawat CDI terutamanya CDI yang berulang. Hal ini kerana rawatan sedia ada yang digunakan iaitu menggunakan antibiotik tidak begitu berkesan dan menyebabkan penyakit CDI kembali berulang.

Selain itu, najis manusia yang digunakan dalam rawatan ini telah pun disaring dan dipastikan bebas daripada penyakit-penyakit yang berjangkit seperti